

INFORMISANA ODLUKA O VAKVINACIJI – ČESTO POSTAVLJANA PITANJA

Vaša diskusija i odluka o tome da li trebate primiti COVID-19 vakcinu ili ne, počinje sada. Vakcina je važna. Još važniji je vaš IZBOR. Kada donosite odluku o primanju vakcine, IZBOR JE VAŠ.

- Vi imate kontrolu nad onim što se dešava s vašim tijelom.
- Može biti teško donijeti ispravnu odluku kada nemate dovoljno informacija.
- Neriješena, nepriznata i neizliječena trauma izrodila je opravdane strahove i nepovjerenje.
- Potrebne su vam pouzdane informacije zasnovane na činjenicama da biste donijeli najbolje odluke.

KLINIČKA ISPITIVANJA VAKCINE

Šta je vakcina i kako djeluje?

Vakcina je preparat koji stimulira čovjekov imuni sistem da bi se proizveo imunitet na određenu bolest, štiteći čovjeka od te bolesti. Vakcine pomažu vašem imunološkom sistemu da prepozna i uništi virus kada je vaše tijelo izloženo tim virusima od strane drugih ljudi. Tokom posljednjih stotinu godinu razvijene su vakcine za borbu protiv malih boginja, poliomijelitisa ili dječje paralize, ospica, zaušnjaka, rubeole, hepatitisa i još mnogo toga.

Zašto je vakcina potrebna?

Vakcina je jedno od dostupnih sredstava za zaustavljanje pandemije. Ona pojačava vaš imuni sistem, tako da ako ste izloženi virusu, možete se boriti protiv njega. Drugi postupci, poput nošenja maske, pranja ruku i socijalnog distanciranja, smanjuju šanse za izlaganje virusu ili njegovo širenje.

Šta su klinička ispitivanja?

Klinička ispitivanja su važan dio utvrđivanja sigurnosti i efikasnosti vakcine. Svrha kliničkih ispitivanja je da se stvore naučni dokazi i podaci o sigurnosti i predaju Američkoj Upravi za Hranu i Lijekove (U.S. Food and Drug Administration – FDA), kako bi ih pregledali i zasnovali svoje preporuke. Trenutno su dvije farmaceutske kompanije, Fajzer (Pfizer) i Moderna završile 3. fazu kliničkih ispitivanja u kojima je učestvovalo više hiljada učesnika. Ispitivanja su utvrdila sigurnost i efikasnost vakcina. I Fajzer i Moderna su od strane FDA-a, dobili odobrenje za hitno korištenje i distribuciju svojih vakcina širom Sjedinjenih Država.

Ko je testiran tokom COVID-19 kliničkih ispitivanja?

U kliničkim ispitivanjima Fajzer kompanije učestvovalo je preko 44,000 učesnika širom svijeta od kojih je 42% raznolikog rasnog i etničkog porijekla. U ispitivanjima Moderna kompanije učestvovalo je 30,000 učesnika, uključujući 6,000 latinoamerikanaca i 3,000 crnaca.

Šta je Odobrenje za Hitnu Upotrebu (Emergency Use Authorization - EUA)?

Odobrenje za Hitnu Upotrebu (EUA) omogućava Američkoj Upravi za Hranu i Lijekove (FDA) da odobri vakcinu ili lijek kao odgovor na vanrednu situaciju u javnom zdravstvu. EUA se može odobriti za terapije koje “mogu biti efikasne”, ili sa nižim nivoom dokaza nego što bi inače bilo potrebno za potpuno odobrenje od strane FDA-a. FDA Uprava je 2 do 3 mjeseca nadzirala podatke o sigurnosti i efikasnosti prije izdavanja odobrenja za COVID-19 vakcinu. U decembru, 2020. godine, FDA je odobrio Fajzerovu i Moderninu vakcine za hitnu upotrebu u Sjedinjenim Američkim Državama.

Ako se odlučim za vankinaciju, koju COVID-19 vakcinu bi trebao/la da izaberem?

Trenutno su Fajzerove i Modernine vakcine dostupne u SAD-u. Podaci sugerišu da su obe vakcine slično učinkovite. Ako se odlučite za vakcinu, preporučuje se uzimanje bilo koje vakcine koja vam je na raspolaganju. Obavezno uzmite dvije doze. Ako odlučite da ne dobijete drugu dozu, možda nećete dobiti sve prednosti vakcine.

Kada će COVID-19 vakcine dobiti potpuno odobrenje od strane FDA-a?

Još nije poznato kada će vakcine dobiti potpuno odobrenje od strane FDA-a.

Trebale su četiri godine da se proizvede vakcina protiv zaušnjaka, kako COVID-19 vakcina može biti bezbijedna i detaljno testirana u tako kratkom vremenskom roku?

Mnogo je faktora bilo od pomoći da se vakcine protiv COVID-19 virusa tako brzo razviju. Uloženi su značajni resursi za finansiranje osnovnih istraživanja i kliničkih ispitivanja, što je znatno ubrzalo vremenski rok. Umjesto kreiranja novih mjesta za ispitivanja, naučnici su se pridružili postojećim; čime su uštedili na vremenu. Pored toga, broj zaraženih u zajednicama omogućio je naučnicima da brzo usporede vaksinisanu sa nevakcinisanom populacijom i konačno pokažu da je vakcina učinkovita. Na kraju, ali ne najmanje važno, veliki broj hrabrih dobrovoljaca spremnih da isprobaju “nove” vakcine tokom kliničkih ispitivanja pomogao je ubrzati proces.

U Ujedinjnom Kraljevstvu Velike Britanije postoji novi soj koronavirusa. Da li će vakcina i dalje biti efikasna?

Prema mišljenjima medicinskih stručnjaka, uključujući sadašnje i bivše ministre zdravlja, ne postoji razlog da vjerujemo da razvijene vakcine neće biti efikasne protiv novih sojeva virusa.

Da li će vakcine postati obavezne?

Ne postoje planovi na državnom nivou koji će ovlastiti da vakcina postane obavezna.

EFIKASNOST

Koliko je vakcina efikasna?

I Fajzerove i Modernine vakcina imaju približno 95% efikasnosti i visoko su efikasne u prevenciji teških bolesti. Ovaj postotak se primjenjuje na starost, spol i etničku pripadnost, kao i među osobama sa hroničnim zdravstvenim problemima i onima koji su prethodno bili zaraženi COVID-om 19.

Koliko dugo nakon vakcinisanja, vakcina počinje djelovati?

Očekuje se da će COVID-19 vakcina pružiti određenu zaštitu par nedelja nakon prve vakcine. Najveća efikasnost se postiže nakon druge vakcine. Veoma je važno primiti drugu vakcinu u preporučenom vremenskom periodu kako bi se dostigla maksimalna efikasnost vakcine.

Ako se vakcinišem, koliko dugo će me vakcina štititi od COVID-a 19?

Još nije poznato koliko će imunitet trajati nakon vakcinisanja. Dužina zaštite se još uvijek proučava.

SIGURNOST

Da li su vakcine bezbjedne?

Vakcine su tokom kliničkih ispitivanja testirane na desetinama hiljada ljudi i zadovoljile su zahtjeve sigurnosti. Ni Fajzer ni Moderna nisu prijavili ozbiljne nuspojave tokom početnih faza kliničkog ispitivanja. Do danas nisu zabilježene ozbiljne nuspojave od ljudi koji su primili kompletnu seriju od dvije doze. Postoje sredstva koja prate sigurnost vakcine i prikupljaju podatke o nuspojavama. Ako se uoči neočekivana reakcija, stručnjaci je dodatno proučavaju kako bi procijenili da li je to stvarna sigurnosna briga. Stručnjaci tada odlučuju da li su potrebne promjene u američkim preporukama o vakcinisanju. Ovo nadgledanje je presudno kako bi se osiguralo da koristi i dalje nadmašuju rizike za ljude koji primaju vakcine.

Koje su nuspojave vakcine?

Iako se ne desi svim ljudima koji prime vakcinu, uobičajene nuspojave mogu uključivati bol na mjestu uboda, proljev, povišenu tjelesnu temperaturu, bolove u mišićima i jezu. Većina nuspojava povezanih s vakcinom traju jedan do dva dana. Nuspojave mogu biti češće nakon druge doze, odnosno nakon revakcinacije, i rjeđe kod starijih osoba. Pored toga, Fajzerove i Modernine vakcine nisu identifikovale nikakve posebne sigurnosne probleme kod ljudi na osnovu starosti, rase, etničke pripadnosti ili postojećih zdravstvenih problema. Većina nuspojava su znaci da vaše tijelo prepoznaje vakcinu i reaguje na nju tako da možete ostati zdravi. Što se tiče dugotrajnih neželjenih efekata nakon vakcinisanja, još uvijek su nepoznati. Dugotrajni neželjeni efekti vakcine su rijetki. Ispitivanja o vakcinama su još uvijek u toku, i dalje će se nadgledati i pratiti da li postoje neželjene nuspojave.

Da li se vakcine sastoje od dvije doze?

Da. I Fajzerove i Modernine vakcine zahtijevaju dvije doze odvojene najmanje tri ili četiri sedmice, ovisno o tome koju vakcinu primete. Trenutno nije poznato da li će za COVID-19 biti potrebne naknadne ili godišnje vakcine kao za gripu.

Da li primanje COVID-19 vakcine garantuje da neću dobiti virus?

Kao i sa svakom vakcinom, ne postoji garancija da nećete dobiti virus, ali rane indikacije navode da su Fajzerove i Modernine vakcine gotovo 95% efikasne u zaštiti od teškog oblika COVID-a 19. Ako se vakcinišete i ipak se zarazite, vjerujemo da ćete imati ili blage ili nikakve simptome. Zbog toga je toliko važno da i dalje nosite masku, perete ruke i nastavljate da održavate socijalnu distancu.

Mogu li zbog vakcine dobiti COVID-19?

Ne. COVID-19 ne možete dobiti vakcinom. To je zato što vakcina ne sadrži živi virus već dio njegovog genetskog koda.

Mogu li dobiti COVID-19 nakon prve doze vakcine?

Prva doza vakcine nudi samo određenu zaštitu od zaraze virusom; stoga, da biste bili zaštićeni, preporučuju se dvije doze. I Fajzer i Moderna tvrde da su njihove vakcine približno 95% efikasne kada se prime obe doze.

Ako se vakcinišem, da li treba da nastavim nositi masku, prati ruke i pridržavati se distance?

Da. Trenutno se preporučuje da čak i ako se vakcinišete, nastavite da nosite masku, perete ruke, držite rastojanje od 2 metra i izbjegavate velika okupljanja (naročito u zatvorenim prostorima), vjerovatno dok većina ljudi ne bude imuna na COVID-19 i sve dok se broj zaraženih u zajednici ne smanji.

Ako sada odbijem vakcinu, mogu li se predomisлити kasnije kada vakcina bude odobrena od strane FDA-a?

Da.

Ako sam već imao/la COVID-19, da li treba da se vakcinišem?

Trebali biste razmisliti o vakcinaciji jer se neki ljudi koji su imali virus ponovo mogu zaraziti. Takođe, još uvijek nam je nepoznato koliko dugo traje imunitet nakon oboljenja od COVID-a 19 i to se može razlikovati od osobe do osobe.

Ako se odlučim za vakcinaciju, koje informacije ću morati da pružim?

Ono što trebate pružiti zavisice od svakog vakcinatora. Baš kao i kod redovnog pregleda kod doktora, trebali biste nazvati unaprijed i pitati šta trebate donijeti. To može biti vozačka dozvola i podaci o vašem zdravstvenom osiguranju, ako je to primjenjivo.

Kako će se koristiti moji podaci?

Vaši zdravstveni podaci će biti zaštićeni. Ne mogu se i ne smiju se koristiti na neetički način. Ograničeni lični podaci prijavljuju se državnoj i federalnoj vladi od strane vašeg lokalnog mjesta za vakcinaciju.

Da li je bezbjedno za moje dijete da se vakciniše?

Početna klinička ispitivanja nisu uključivala djecu. Stoga, trenutno ne postoji vakcina za djecu ispod 16 godina starosti jer proces ispitivanja treba da se nastavi. Međutim, Fajzerova vakcina je odobrena za hitnu upotrebu za vakcinisanje onih od 16 godina i starijih, a Modenina vakcina za one od 18 godina i više.

Da li je bezbjedno za trudnice da se vakcinišu?

Mnoge vakcine se preporučuju trudnicama. Međutim, trudnice nisu bile uključene ni u Modernina ni u Fajzerova klinička ispitivanja. Stoga se ne može sa sigurnošću reći kako će vakcina djelovati kod trudnica. Nekoliko studija pokazalo je da trudnice koje obole od COVID-a 19 imaju veću šansu za teži oblik oboljenja.

Da li škole zahtijevaju od učenika da prime COVID-19 vakcinu, kao što zahtijevaju vakcine protiv zaušnjaka i ospica? Da li će moje dijete imati restrikcije ako odbijemo vakcinaciju?

Trenutno, učenici nisu obavezni da prime COVID-19 vakcinu. Može proći neko vrijeme prije nego što se vakcina odobri i postane dostupna djeci.

DISTRIBUCIJA

Da li će ljudi koji su najviše izloženi riziku da se zaraze COVID-om ili razviju teži oblik infekcije biti vakcinisani među prvima?

Centri za Kontrolu i Prevenciju Bolesti (CDC) odobrili su plan za davanje prioriteta 21 milionu zdravstvenih radnika i 3 miliona onima koji borave u ustanovama za dugotrajnu njegu. Države imaju posljednju riječ o tome koje su grupe prve na redu za bilo koju vakcinu koju im federalna vlada pošalje, ali očekuje se da će se složiti za preporukama CDC-a. Nakon što se zdravstveni radnici i oni u ustanovama za dugotrajnu njegu vakcinišu, ljudi koji će vjerovatno sljedeći biti na listi su 87 miliona neophodnih radnika – kao što su nastavnici, policajci, vatrogasci, zatvorski službenici i radnici prehrambenih prodavnica. Nakon njih, na red će doći 100 miliona odraslih koji imaju narušeno zdravlje zbog postojećih zdravstvenih problema i ljudi koji imaju 75 godina ili više.

Kada će vakcine biti dostupne široj javnosti?

Od svake države zatraženo je da pripremi planove za prijem, čuvanje, distribuciju i određivanje prioriteta vakcine. Države Mizuri i Illinois još uvijek nemaju raspored za vakcinisanje šire javnosti. Međutim, najugroženijim i kritičnim populacijama daje se prioritet za vakcinaciju. Ove populacije uključuju: zdravstvene radnike; stanovnike i osoblje koji rade u ustanovama za

dugotrajnu njegu kao što su starački domovi; neophodne radnike kao što su službenici hitne pomoći, nastavnici i školsko osoblje i radnici vrtića; i ljude koji spadaju u rizičnu grupu i imaju 18 godina ili više.

Kada vakcina postane dostupna široj javnosti, gdje ću moći da se vakcinišem?

Kako federalna vlada bude distribuirala više vakcina, nekoliko hiljada lokacija će vam biti na raspolaganju, uključujući, ali ne ograničavajući se na doktorske ordinacije, apoteke, bolnice i Federalno Kvalifikovane Domove Zdravlja (Federally Qualified Health Centers - FQHC).

Da li je vakcina besplatna?

Svi ljudi, uključujući i one bez osiguranja, moći će da se vakcinišu besplatno. Nijedna osoba ne može dobiti račun za COVID-19 vakcinu. Ako je primjenljivo u vašoj situaciji, pružaoci vakcinacije mogu naplatiti administrativnu naknadu osiguranju, Medicaid-u ili Medicare-u.

POSAO/RADNO MJESTO I VAKCINACIJA

Da li moram da primim COVID-19 vakcinu da bi nastavio/la da radim?

Ne postoji federalni niti državni mandat za primanje COVID-19 vakcine. Centri za Kontrolu i Prevenciju Bolesti preporučuju vakcinu svim Amerikancima starijim od 16 godina.

Može li moj poslodavac zahtijevati da primim COVID-19 vakcinu prije povratka na posao?

Svaki poslodavac privatne kompanije donosi sopstvene odluke o tome da li će od svojih radnika zahtijevati da se vakcinišu.

Šta će se desiti ako odbijem vakcinaciju?

Ne postoje pravne posljedice (kao što su novčane naknade, sankcije ili kazne) zbog odbijanja vakcine. Ako se ne vakcinišete, nećete biti zaštićeni od virusa koji uzrokuje COVID-19. Pored toga, rizikujete da ovaj smrtonosni virus prenesete na saradnike i voljene osobe.

Mogu li dobiti otkaz zbog odbijanja COVID-19 vakcine?

Da, privatne kompanije bi vas mogle otpustiti zbog toga što niste dobili vakcinu protiv COVID-a 19, jer neke od njih smatraju vakcinu kao dio uslova za zaposlenje. Većina kompanija još uvijek nema uspostavljene zakone. Neki zaposlenici mogu biti oslobođeni vakcinacije iz zdravstvenih ili vjerskih razloga.

GRIPA I COVID-19

Ako sam alergičan/na sezonsku vakcinu protiv gripe, trebam li primiti COVID-19 vakcinu?

Trebalo bi da razgovarate sa svojim doktorom koji će vam pomoći da utvrdite rizik. Zavisice na šta ste tačno alergični i da li je to sastojak COVID-19 vakcine.

Da li će me vakcina protiv gripe zaštititi od koronavirusa?

Influenca (gripa) i COVID-19 pripadaju različitim porodicama virusa, tako da jedna vakcina nije zamjenjiva za drugu. Važno je da ove godine uzmete u obzir i vakcinu protiv gripe.

Da li treba da primim i vakcinu protiv gripe i protiv COVID-a 19?

Vakcina protiv sezonske gripe vas neće zaštititi od COVID-a 19. Biti istovremeno zaražen i gripom i COVID-19 virusom može dovesti do ozbiljnije bolesti, zbog čega je sada važnije nego ikad razmisliti o primanju vakcine protiv gripe i COVID-a 19.

Informacije su pružili:

- Mizuri - <https://covidvaccine.mo.gov/>
- Illinois - <https://www.dph.illinois.gov/covid19/vaccination-plan>
- Centri za Kontrolu i Prevenciju Bolesti (Centers for Disease Control and Prevention-CDC) - <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/index.html>
- Američka Uprava za Hranu i Lijekove (U.S. Food and Drug Administration - FDA) - <https://www.fda.gov/emergency-preparedness-and-response/coronavirus-disease-2019-covid-19/covid-19-vaccines>
- Sent Luis Operativna Grupa za Pandemiju (St. Louis Metropolitan Pandemic Task Force)